

РОЗВИТОК НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРИБУТОК БАНКУ»

Наслідки фінансово-економічної кризи 2008-2009 років відчутні і до сьогодні. Лише в I кварталі 2012 року банківська система України вийшла на прибутковий рівень (1,7 млрд. грн). Але ще не скоро вдасться перекрити збитки, отримані у 2009-2011 роках. Тому вивчення специфіки прибутку банку та факторів впливу на нього з урахуванням особливостей його діяльності є актуальним.

Вивченню прибутку присвячені праці Бланка І. А., Савицької Г. В., Ковбасюка М. Р., Ткаченко Є. Ю., Білика М. Д., Уткіної Н. В., Білик Т.О., Ширягіна О.Є., Шарманської С.О., Попрозмана О.І., дослідженням прибутку банку займалися Ковбасюк М. Р., Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко І.М., Сало І.В., Криклій О.А., Маслак Н.Г., Косова Т.Д., Груздевич У.Я., Радковська Н.П., Рибалка О.О.

Значення прибутку є беззаперечним і з розвитком ринкових відносин лише посилюється. Дослідження прибутку, як економічної категорії розпочалося з виходом у світ роботи А.Сміта «Дослідження про природу й причини багатства народів». Розвивалися економічні відносини і разом з ними змінювалося трактування прибутку (табл. 1).

Прибуток є важливим показником діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Ще К. Маркс доводив, що всі види доходів мають одне джерело – додану вартість. Лише банки мають у своєму розпорядженні специфічний товар – гроші, – який має свою споживчу вартість і ціну. Тобто особливість діяльності банку полягає в тому, що лише банки забезпечують реалізацію функції грошей як засобу нагромадження вартості і забезпечують капіталізацію наявних грошових коштів. Ми погоджуємося з Радковською Н., що значення прибутку банку значно ширше, ніж прибуток інших учасників процесу відтворення, бо в ньому зацікавлені більші групи населення, суб'єктів господарювання й держава в цілому [2].

Таблиця 1

Розвиток концепції сутності прибутку [3]

Економічна школа прибутку	Концепція сутності прибутку
1. Адам Сміт	Першоджерело прибутку – у виробництві. Новостворена вартість розпадається на оплату праці робітника, ренти та прибуток. Прибуток – це породження капіталу
2. Девід Рікардо	Прибуток - це відрахування з продукту праці робітника. Різниця між ціною та витратами (ураховуючи оплату праці). Заробітна плата і прибуток перебувають в оберненому зв'язку
3. Жан Батіст Сей	Згідно з теорією трьох факторів (праця, капітал, земля) прибуток - це дохід підприємця. Утворюється як дохід одного з факторів (капіталу) при розподілі. Прибуток – винагорода підприємця за «продуктивну послугу»
4. Карл Маркс	Джерело прибутку – додаткова вартість. Прибуток – незароблений дохід капіталіста
5. І.Тюнен	Винагорода за виконання підприємницької функції
6. Й. Шумпетер	Прибуток – це винагорода за нововведення, упровадження інновацій
7. Ф. Найт	Компенсація за ризик, можливі втрати в умовах ринкової невизначеності
8. А. Маршал	Дохід, який отримується четвертим фактором (організаторським)
9. А. Бабо	Прибуток є результатом ініціативи, сприятливих обставин, визнання органами державної влади
10. Сучасний економікс	Функція підприємницької діяльності
11. Кон'юнктурна теорія	Прибуток – це результат діяльності підприємця в умовах сприятливої кон'юнктури або монопольного становища

Банк – це специфічний суб'єкт господарювання, діяльність якого можна розглядати з різних позицій:

- з позиції суб'єкта господарювання;
- з позиції елемента банківської системи;
- з позиції фінансового посередника.

Залежно від того в ролі кого банк виступає в процесі своєї діяльності, він буде отримувати різну винагороду за свою діяльність.

Прибуток банку як суб'єкта господарювання – вартісний показник його діяльності, виражений у грошовій формі, який розраховується за певний період часу як різниця між валовими доходами і пов'язаними з ним витратами, які виникли в процесі здійснення банком своєї діяльності.

Прибуток банку з позиції елемента банківської системи – це економічний ефект, який досягається внаслідок регулювання пропозиції грошей у країні за рахунок акумуляції, розподілу і перерозподілу коштів у масштабі національної економіки.

Прибуток банку як фінансового посередника – це фінансовий результат, який отримує банк від здійснення операцій хеджування та спекулятивних операцій як на свою користь, так і за дорученням клієнтів. Отже, прибуток банку – це фінансовий ефект діяльності банку як суб'єкта господарювання, елемента банківської системи та фінансового посередника.

Діяльність банку і відповідно його прибуток залежить від значної кількості чинників. Зокрема фактори, що впливають на прибуток комерційного банку поділяють на внутрішні (фактори, що залежать від діяльності банку і характеризують сторони його діяльності) та зовнішні (фактори, що не залежать від діяльності самого банку). В свою чергу зовнішні фактори впливу можна розділити на ринкові та адміністративні, а внутрішні – на соціальні та економічні, екстенсивні (фактори, що відображають обсяг ресурсів) та інтенсивні (фактори, що відображають ефективність використання ресурсів або сприяють цьому) [1].

Оскільки, враховуючи різні сторони діяльності банку, його прибуток банку можна включати три складові, на які в свою чергу будуть впливати різні фактори (рис.1).

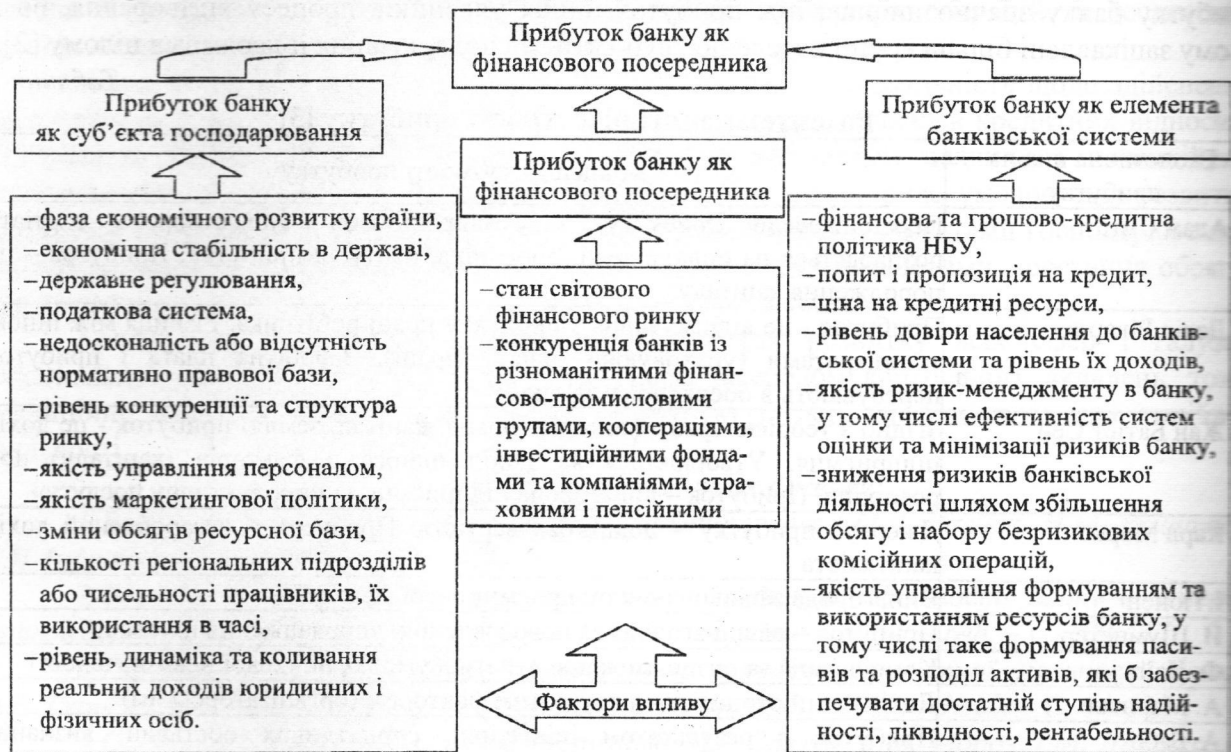

Рис. 1 Фактори впливу на прибуток банку з різних позицій його діяльності

Джерело: авторська розробка

Отже, прибуток банку це складна економічна категорія, яка потребує більш детального дослідження як сутності поняття, так і факторів, які на нього впливають.

Список використаних джерел:

1. Криклій, О. А. *Управління прибутком банку [Текст] : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. – 136. – ISBN 978-966-8958-22-9.*
2. Радковская, Н. П. *Методологические подходы к управлению прибылью коммерческого банка [Текст] / Н. П. Радковская, // Финансы и кредит.- 2006.- № 1.- С.20-26.*
3. Ширягіна, О. Є. *Прибуток підприємства історичний аспект [Текст] / О. Є. Ширягіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 12. – С. 156-158.*

Савченко Марія

Науковий керівник: Костюк О.М., д.е.н., проф.
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

МЕДІАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ В ГАЛУЗІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

У тезах розкривається поняття медіації, її порівняльна характеристика та переваги порівняно з судовим розглядом спірних справ, а також застосування медіації у якості інструменту вирішення конфліктів у сфері корпоративного управління в банках.

За останні кілька років довіра до банків та міжнародних фінансових корпорацій суттєво знизилася, особливо в Україні. Після суттєвих змін, які здійснилися на ринку фінансових послуг (злиття банків, вхід на національний простір численних іноземних корпорацій), змінилася не тільки структура ринку, а й відносини між споживачами та постачальниками фінансових послуг. Зріс рівень конкуренції, що призвело до необхідності прийняття зважених управлінських рішень, які б могли швидко реагувати на гнучкі умови ведення бізнесу. Такі обставини передбачають злагоджене співробітництво керівництва, а також можливість швидкого, мирного та конфіденційного способу вирішення конфліктів між ними, у якості якого пропонується медіація.

Поняття медіації з'явилося не так давно, але швидко набуло популярності у практиці вирішення конфліктних ситуацій у різних країнах. Цьому питанню присвячені праці таких відомих іноземних науковців як Мерві Е. Кінг, Ерік М. Рунессон, Марі-Лоранс Гі, Христовф Бесемер, ЕдВатцкебФридрихЛоманн, а також цим питання займалися такі вітчизняні вчені як В. Жмудь, Е. Артюх, А. Бушманов, Д.Жданухин, Т.М. Петоченко та ін..

За результатами проведеного дослідження, узагальнюючи усі проаналізовані визначення, автор дійшов висновку, що медіація – це альтернативний спосіб врегулювання конфлікту, що здійснюється із залученням третьої сторони (медіатора), який допомагає сторонам самостійно прийти до певного консенсусу, рішення, яке буде задовольняти усіх, наскільки це можливо, та який забезпечує комфортну, мирну та раціональну атмосферу у процесі вирішення спору [1,2].

Взагалі поняття посередництва у вирішенні конфліктів з'явилося у прадавні часі у Вавилоні та Давній Греції. У сучасному розумінні, медіація розвинулася у 1970 рр. у країнах англо-саксонського права – США, Великобританії, а потім почала розповсюджуватися у Європі. На сьогодні програми медіації не лише успішно функціонують в Норвегії, Фінляндії, Австрії, Німеччині та Франції, але й закріплені на рівні національних законодавств.

Як свідчить світова практика, понад 80% корпоративних спорів врегульовуються без втручання суду. Щодо решти спорів, то 80% з них вирішуються «на порозі суду». А серед тих спорів, що таки потрапляють на розгляд суддів, певна кількість вирішується за кілька днів у ході конкурентногосудового процесу.

Таке розповсюдження медіації як виду позасудового способу врегулювання конфліктів пояснюється принципами, на яких вона діє:

- добровільність – медіація може розпочатися лише за взаємною згодою, що вже є основою для плідного співробітництва;
- конфіденційність – значна перевага порівняно з судовим розглядом, оскільки справа